

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Štefanova ul. 6/II.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.
Stane posamezna številka
Din 2—, mesečno Din 4—,
celoletno Din 48. — Za član-
ne izvod po 1-10 Din.
Oglaš po ceniku.
Dopisi morajo biti frankira-
ni in podpisani ter oprem-
ljeni z štampiljko dotične
organizacije.
Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštnine
proste.

Tri mesece angleške rudarske stavke.

Posledice generalne stavke. — Politični boj. — Parlament izglasoval 8-urnik. — Rudarji vztrajajo pri 7-urniku in vseh svojih zahtevah. — Solidarnost. — Slika štrajka v okrožju Birmingham. Zbirajte denar!

Skoraj tri mesece je že preteklo, odkar je bila napovedana v Angliji generalna stavka. In vendar diskutirajo o njej še vedno stotisoči delavcev po vseh deželah. Rudarska stavka pa traja še vedno dalje. Poldrug milijon rudarjev vztraja še vedno v najtrdnjšem boju. Parlament je med tem sprejel zakon o 8-urniku, ki naj se razširi tudi na rudnike, kjer je veljal od leta 1921 7-urni delovni čas. Rudarji izjavljajo, da raji pristanejo na znižanje plač kakor na podaljšanje delovnega časa.

V Londonu buči slej kot prej burni ritem svetovnega mesta. V Londonu se koplje slej kot prej bogastvo svetovja. Še stoji imperialistična Anglija, ki preživlja težko rudarsko krizo in ki šele sedaj prične čutiti posledice generalne delavske stavke. Pred nekaj tedni so še vozili po londonskih ulicah sklopni avtomobili in tanki, parki so se izpremenili v bojna taborišča. Pa vsa oborožena sila ni zlomila bojne volje delavstva. Angleške strokovne organizacije stoje sicer danes pred praznimi blagajnami, člani pa razpravljajo o uspehih, taktiki, bodočnosti... Generalna stavka sama ni imela onega učinka, ki ga je večina pričakovala. Vendar kljub vsem izgubam kaže generalna stavka en velik pozitiven rezultat: **utrdeno razred, zavest angl. delavstva.** Angleško gibanje ni bilo tako moderno zgrajeno, kakor je n. pr. nemško. Delavstvo je bilo organizirano v **500 razdrobljenih zvezah**, zato, ker se ni organiziralo povsod po stroki (industriji), ampak po poklicu. Med temi 500 zvezami ni bilo trdne solidarnosti. Vzpričo te razdrobljenosti pomeni sama napoved generalne stavke neverjeten **napredek** v razvoju proletarske solidarnosti. Generalna stavka je pokazala predvsem to, da v Londonu ni bilo močnega

centralnega vodstva.

Toda angleški smisel za praktičnost je nadomestil v 24 urah to, kar se je pri pripravi zamudilo. Gibanje v svojih poedinih delih se je izkazalo za močnejše in solidarnost, kakor pa v centru samem.

Generalna stavka bo pospešila predvsem **politično zrelost**

angleškega delavskega razreda. **Potrebe boja kujejo borce.** Pred dvema leti je prvič prišla angleška delavska stranka z liberalci na vlado. Tekom 24 mesecev je sledil drugi zgodovinski dogodek — generalni štrajk. Po odstopu delavske vlade je stopil v ospredje strokovni boj. Po generalni strokovni stavki bo stopil v svojo silo v ospredje **politični boj za delavsko oblast**. Iz te velike izkušnje bo vzrastlo angleškemu delavstvu nekaj

novih voditeljev,

ki jih tako zelo potrebuje britanski proletariat.

V srednji, južno-zapadni in severni Angliji pa še vedno stavka poldrug milijon rudarjev. Da pokažemo, koliko požrtvovalnosti je v njihovem boju, naj navedemo kratek izvleček iz poročila dunajske »Arbeiterzeitung«, ki je poslala v rudarske centre svojega dopisnika.

Ta pravi: »Prvo, kar vidimo, ko skozi več industrijskih vasi pridemo do pravega rudniškega revirja, je velika tabla ob poti: Na njej je z neokretno delavsko roko napisano:

»Pomagajte prehraniti otroke!«

Mož stoji v bližini: »Ali ste rudar?« — »Da.« Ko čuje, kaj hočemo — spremljal sem urednika no-

vega stavkovnega lista »Rudar« — postane kmalu prijazen in zgovoren. Ne, rudarji nočejo ničesar slišati o podaljšanju delovnega časa. Razporedenje med njimi je dobro in mirno.

Koliko plače so imeli? Med 7—9 angleških šilingov (96—120 Din) dnevno. Sedaj med osmimi tedni stavke so pa dobili izplačane podpore dvakrat po deset in dvakrat po pet šilingov. In blagajne so pri poldrugem milijonu stavkajočih gotovo že prazne. Žene morajo **po zakonu** podpirati posebni oskrbniki sveti: tu dobivajo 8—12 šilingov na teden in dokladi za otroke. V mnogih krajih se hranijo otroci v šolah; stavkovni odbori zbirajo darila, konsumi posojajo, tudi trgovci in duhovščina stojé na strani rudarjev. Nihče ne misli popustiti...

Poiščemo okrožnega tajnika rudarske strokovne organizacije. Strokovna fronta drži neomajno. Kaj pa

ženske?

O, te so še boljše od moških. Podjetniki se lotevajo vseh sredstev. Stakokazom obljublajo zlate gore. Videli smo letak, ki ga širijo: »Ali hočete živeti od zraka in lepih govorov? — piše v letaku. »Strokovna organizacija nima nobenega denarja« — beremo dalje. In na koncu: »Vi ste Angleži. Držite svoje rove!« — Toda čigavi so rovi?!

Naš nov spremljevalec — obratni zaupnik — nam pripoveduje po poti, kako so hoteli podjetniki vloviti ljudi. Z velikim denarjem so privabili iz okolice brezposelne in poljedelske delavce in jih postavili na najboljše mesta. Potem so vsakemu takemu delavcu pisali prijazno pismo. — Pa se jim ni za dolgo posrečilo.

Pred nekim rovom dobimo starega delavca. Koliko jih dela spodaj. Brez odgovora nam izgine. Aha — bil je sam in **edini stavkokaz!** Toda tu prihaja mala skupina. To so mladi delavci, ki so se dali zapeljati. Toda delali so samo dva dni...

Dalje gredoč zvezo, da sklicuje samo **ravnateljstvo rudnika** shod za danes zvečer. Podjetnik sam bo predsedoval. Tako? Rudarji takoj ukrepejo proti akciji...

Popoldan potujemo skozi pravo »črno deželo«. Poletno solnce se trudi, da bi omililo strašno žalost tega rojstnega mesta industrijske Anglije; toda komaj se mu to posreči. Povsod, kjer se vozimo, teče cesta čez premog; številni mrtvi, propadli, polprazni »šahti« pod zemljo so krivi, da stojé male, umazane hišice iz opeke tako poševno in kažejo polno razpok. Cerkva je dovolj, skoraj toliko kot tovarn; kako žalostna je ta siva pobožnost!

Pot nas zopet pripelje do nekega strokovnega tajnika. Pripoveduje nam, da dobivajo rudarji v njegovem okrožju podpore tudi iz zbirke »Birmingham Gazette«. To je kapitalističen list, ki na prvi strani piše proti rudarjem, da pa ne bi izgubil čitalcev med delavstvom, priobčjujejo na zadnji strani — oklice za stavkajoče! »Kšeft je kšeft!« To nam pravi tudi kapitalist, ki ga končno srečamo in vprašamo za njegovo mnenje. On pravi, da rudarji premalo delajo in da on ne more trpeti izgube — da je treba torej znižati plače...

Toda tega nočejo videti angleški rudarji! Živel boj za rudarske pravice!

Sodrug, zbirajte za svoje sotrpine in prvoboritelje!

pogajanja bi se imela vršiti v Zagrebu. Kot delegate ZDSZJ je centrala določila sledeče sodruge: Haramino, Bekera in Kunčiča. O rezultatu pogajanj bomo poročali.

V nedeljo 18. julija se je vršil v Zagrebu redni letni kongres Zveze grafičnih delavcev. Strokovna komisija je poslala kongresu sledeči brzojavni pozdrav:

»Strokovna komisija za Slovenijo pozdravlja kongres tipografov in mu želi, da se predvsem pozitivno izreče za zedinjenje. V Sloveniji pripadajo že vse stroke obl. odboru ZDSZJ (Strok. komisiji) razen tipografov. V upanju, da bodo po kongresu tudi tipografi postali člani enotne ZDSZJ, vam želimo uspeha. — Predsednik Jernejčič.«

Vprašanje zedinjenja nevtrálnih strokovnih zvez zavisi torej le še od njihove dobre volje.

Zbirajte za borbeni fond!

Poplava.

Radi neprestanega deževja so narastle reke in v Bački ter Baranji poplavlile ogromno površino plodovite zemlje in uničile žetev. Poplavljena je ravno najrodovitnejša zemlja Jugoslavije. Brez dvoma bi poplava ne bila tako strašna in katastrofalna, ako bi si došedanjih dvajset SHS meščanskih vlad vzelo časa, da utrdi nasipe Donave in Drave in da zaščiti imovino in domove kmetom ter zagotovi kruha vsemu prebivalstvu. — Bivša Avstro-Ogrska je stalno urejala reke zlasti v madjarskih ravninah. Tega primera Avstro-Ogrske ne povemo zato, ker smo morda tihi pristaši »dobrih, starih« avstrijskih časov. Ne! V srcu vsakega proletarca je zapisana Avstro-Ogrska kot žandar predvojne reakcije v Evropi. S tem primerom hočemo poudariti le sramotno brezvestnost in nerazumevanje vladajoče jugoslovanske buržuazije za potrebe širokih ljudskih množic. Sedem let so nosile vse meščanske stranke na jeziku »nacionalno edinstvo, ujedinjenje in domovino«, v resnici so pa zapravljale ljudsko premoženje in uganjale najhujšo korupcijo. Uničena žetev v najrodovitnejši Vojvodini — je prvi plod take brezvestne politike.

Človek bi pričakoval, da bo vlada vsaj v trenutku najhujše nesreče pomagala nesrečnim kmetom. Toda ona nima denarja za ljudstvo — temveč poziva samo izstradano ljudstvo, naj zbira prostovoljne prispevke za poplavljenec. Težki davki so le za kanone in korupcijo. Ljudstvo naj plačuje, strada in potone!

Isto reakcionarno politiko občuti delavec še bolj kakor kmet: za delavca velja le Obznana, zakon o zaščiti in zavarovanju delavcev pa podjetniki in vlada po svoji mili volji izigravajo. Za rudarje sklicano anketo o socialnem zavarovanju vlada odlaga v nedoglednost. Davek na ročno delo se kljub vsem protestom pobira še naprej. **Po šestih mesecih delovanja novolvoljene Delavske zbornice vlada še vedno ni odobrila njenega proračuna**, kljub temu da se tozadevni prispevki pobirajo. Vlada ne da nobenega odgovora, kam je dala **20 milijonov dinarjev, zbranih za brezposelne!** Državne železnice hočejo v samem območju ljubljanske direkcije odpustiti

2000 železničarjev

in jih vreči nepreskrbljene na cesto po vzgledu židovske Trboveljske premogokopne družbe. Pa kaj bi naštevati vse te grozovite slučaje socialne reakcije na jugoslovanskem Balkanu. Poglejte v delavsko stanovanje: sama beda in pomanjkanje, trpljenje in obup.

Razmišljajmo raje o tem, kako postaviti in zgraditi

nasipe proti poplavi socialne reakcije,

utrdbe, ki bodo že prvi moment ustavile popolno potonjenje v valovih socialne reakcije in ki bodo pozneje sploh ukrotile to pošast.

Vsi protesti in resolucije na vlado ne pomagajo nič. Svoje pravice si mora delavstvo priboriti nazaj na drug način. In ta način je: **sistematično, premišljeno, stopnjema utrjevati svoje postojanke.**

Predvsem morajo naše strokovne organizacije povsod izvajati

izvolitev obratnih zaupnikov,

ki obstojajo danes le še na Jesenicah in nekaterih drugih krajih. **Strokovna komisija poziva poedine priključene strokovne zveze, da točno izpolnijo tozadevno poslano jim okrožnico.**

Marsikje bodo sodrugi zadeli na odpor pri podjetnikih. **Ta odpor je treba zlomiti.** Sklicevati se je treba na **zakonske določbe**, ki jih ponovno prinašamo v današnjem »Delavcu«. Obvestiti je treba Delavsko zbornico, da bo ta potom Inšpekcije dela intervenirala pri podjetnikih, ki ne bi hoteli priznati delavcev za svobodne ljudi. Celo akcijo je treba voditi do zmage, ne se utruditi, ne obupati ob odporu podjetnikov, temveč zlomiti je treba kapitalistično reakcijo! Obratne zaupnike je treba izvoliti prav povsod, tudi tam, kjer doslej naša organizacija še ni obstojala. Kajti zaupniki morajo biti na eni strani podpora organizaciji, pri podjetnikih si pa morajo priboriti

potreben respekt.

Prva naloga izvoljenih zaupnikov bo, da ugotovijo vse slučaje kršenja zakonitih določb o zaščiti delavstva. Na podlagi te akcije bo treba iti naprej. Če se naenkrat vržemo na šestnajst točk, ne prodremo z nobeno.

V boju s sovražnikom je treba iti stopnjo za stopnjo.

Mi in nevtrálne strokovne organizacije.

Nevtrálne strokovne organizacije, t. j. one organizacije, ki pred zedinjenjem niso bile priključene nobeni strokovni centrali, niti GRS-u, niti CRSOJ-u, so nedavno započele akcijo za razširjenje zedinjenja delavskega strokovnega gibanja v Jugoslaviji. Organizacije, ki vodijo to akcijo, so: Zveza grafičnih delavcev, savez bančnih nameščencev in savez bančnih, trgovskih in industrijskih uradnikov. V to akcijo so pozvale tudi centralo naše ZDSZJ. Centrala je izjavila, da je zedinjenje prejšnjih dveh strokovnih central izvršeno in da je temelj ZDSZJ tak, da se nam lahko pridružijo vse strokovne zveze, ki so stale doslej izven vsake centrale.

Potem je ZDSZJ sprejela poziv predstavnikov nevtrálnih strokovnih organizacij za medsebojna pogajanja o razširjenju strokovnega zedinjenja. Ta

S takim sistematičnim delom bomo utrdili svoje organizacije. In take organizacije bodo lahko zaustavile nadaljnji naval reakcije.

Delavci so koncentrirani v tovarnah kot mezdni sužnji. V tovarnah se morajo zbrati delavci tudi kot borci proti suženjskemu izkoriščanju. Edino v tem je rešitev delavcev. V resolucijah ni rešitve. Rešitev je v tem, da se strne vse delavstvo in da s svojo močjo izsili svoje pravice.

Delo ruske strokovne organizacije.

(Kaj pripoveduje mednarodni tajnik živilskih delavcev o svojih izkušnjah v Rusiji.)

Švicarski sodrug Jean Schifferstein, tajnik mednarodne unije živilskih delavcev, se je mudil pred nekaj tedni v Rusiji, kjer se je vršil kongres ruske strok. zveze živilskih delavcev, ki so priključeni amsterdamski internacionali. Njegovo poročilo prinašamo po dunajski »Arbeiterzeitung«:

V Rusiji sem imel priliko, da si ogledam mnogo obratov. Kretal sem se popolnoma svobodno. Ruski obrati so deloma zastareli, stroji deloma nemoderni. So pa seveda tudi novi obrati, ki so najmodernejše urejeni. Nekaj obratov živilske industrije se gradi; ti so naravno opremljeni po najnovejših izkušnjah tehnike. Ker Rusi niso vezani na patente, lahko izkoristijo vse pridobitve moderne tehnike.

Cilji ruskih strokovnih zvez.

Rusko strokovno gibanje mora uporabljati druge metode in reševati tudi druge probleme kakor pri nas. Zastavilo si je nalogo, da moralno in praktično podpre državo, da dvigne produktivnost dela in da izvede sanacijo produkcije. Največ strokovnega dela se posveti temu. To je bil tudi najvažnejši predmet, s katerim se je pečal kongres ruskih živilskih delavcev. Prvi vtis, ki ga dobi človek, se prav nič ne loči od slike mnogo drugih strokovnih kongresov pri nas. Ali komaj je pričel predsednik govoriti, sem opazil, da je tam stvar drugačna. Predsednik je takoj povdaril, da je izredno važno, da se dvigne živilsko produkcijo v zvezi s celokupnim ruskim gospodarstvom. Kajti predpogoj za zvišanje plač je zvišanje produktivnosti... Tudi zastopnik vlade je pozdravil kongres in dejal, da se nahaja Rusija sedaj v štadiju prve socialistične akumulacije.

Na kongresu je bilo 376 delegatov — na vsakih 1000 članov po en delegat. Diskuzija je bila izredno stvarna, delegati v resnici obvladajo probleme. Čuditi sem se moral, kako popolno in s kolikim znanjem govorijo ljudje o ureditvi produkcije in o gospodarskih problemih. Odkrito moram priznati, da pri nas kongresi niso vedno na isti višini. Tudi v našem gibanju moramo delati na tem, da vsi člani popolnoma pojmujejo gospodarske probleme.

V vprašanju strokovne podpore brezposelnih so ruski tovariši sledili našemu vzgledu. Kvalificirani delavci dobijo večjo podporo; Rusi torej izvajajo to, kar so pri nas kritizirali.

Mezdna politika.

V mezdni politiki se je kongres postavil na stališče, da kljub temu, da položaj danes za živilske delavce še ni ugoden, da ne bodo stavili v bližnjem času nobenih mezdnih zahtev v interesu povzdige cele industrije. Ves kongres je enodušno pritrdil temu stališču. Samo en govornik je dejal, da bi se moralo zahtevati zvišanje plač pri vsem obziru na gospodarstvo. Toda svojega govora ni mogel dokončati, ker mu je kongres najodločnejše in hrupno ugovarjal.

Notranja zgradba strokovne zveze.

Upravo ruske strokovne zveze živilskih delavcev vodijo večinoma plačani funkcionarji. Kongres se je postavil na stališče, da se mora število nastavljenih funkcionarjev zmanjšati, ker ima strokovna organizacija preveč uradnikov. Pred dvema leti je prišel na 164 članov en plačan funkcionar; danes pride na 313 članov en nastavljenec. V dveh letih upajo, da pride na 500 članov en uradnik. Zveza je izredno strogo centralizirana. Jaz smatram to tudi za pravilno, kajti le centralistično se da voditi zvezo, ki šteje danes nad 400.000 članov. Vrhovno vodstvo zveze tvori devet članov, od katerih jih stanuje šest v Moskvi. Teh šest najvišjih funkcionarjev je plačanih. Vrhovno vodstvo zveze je torej v rokah nastavljenih funkcionarjev. Potem obstoja centralni odbor, ki sestoji iz 45 članov in ki se sestaja vsake štiri mesece. Predsednik zveze ima posebne pravice. Njemu direktno je odgovoren finančni in statistični oddelek ter uredništvo.

Kulturno izobraževalno delo.

Zelo važen je kulturni oddelek. Ta organizira klube v obratih, ki gojijo izobrazbo in družabnost med delavci v obratih; ustanavlja knjižnice v obratih, prireja gledališke predstave in skrbi v vsakem oziru za kulturno povzdigo članov.

Iskazba mladostnih.

Mladostni delavci delajo štiri ure v tovarni in štiri ure se teoretično izobražujejo. Ogledal sem si te teoretične obratne šole. So zelo dobre. Mladina ne dela več pri stroju brez razuma, pozna prenos moči in notranji sestav stroja. Tudi za odrasle delavce se vrše v velikih okrajih šole, v katerih se dviga razumevanje delavstva za produkcijo.

Važno vlogo igra tudi tarifni oddelek strokovne organizacije. Ta ima pravico, zahtevati od državnih in zadružnih obratov poročila o gospodarskem položaju in produkcijskih stroških. Tarifna komisija ima potem možnost, da na podlagi teh poročil stavi predloge za reorganizacijo obratov, za povzdigo produkcije itd. Takozvane »rdeče ravnatelje«, socialopolitične voditelje obratov predlaga strokovna zveza. Ravnatelj je komunist — bivši delavec. Poleg njega vodijo obrat tehnično izsolani obratovodje.

Tarifna komisija sklepa vse pogodbe. Sestavijo se jeseni in se iztečejo praviloma tekem enega leta. Tarifna komisija sodoča tudi pri razdelitvi čistega dobička.

Delavska zaščitna zakonodaja.

Socialna politika je dobra. Tedenski delovni čas znaša 46 ur. Dopust znaša 14 dni, pri tobačnih delavcih štiri tedne. Noseče žene imajo dopusta po dva meseca pred in po porodu. Obrati imajo tudi prostore za razvedrilo in zabavo; tu se odigrava delavsko družabno življenje. Otroci v tovarni zaposlenih delavk so v domovih za dojenčke, starejši otroci pridejo v otroške vrtnice.

Delovna intenzivnost in plače.

Delovna sila se izrablja najintenzivneje. V Rusiji lahko človek vidi, kaj je delo. Natančno je določeno, koliko časa je treba za vsako delo in po tem se ravna plača. Plače same niso velike. 60—70 rubljev znaša povprečna plača. Z našo valuto se ne da primerjati. Če jih primerjamo s cenami blaga, pride-mo do tega-le zaključka: za obleko treba delati cel mesec, za površnik dva tedna, za par čevljev en teden...

Mi in Rusi.

Namen mojega potovanja je bil dvojen. Hotel sem vedeti, ali more ruska strokovna zveza živil-

skih delavcev dvigniti njihov položaj; in potem sem hotel videti, kako se razvija gospodarsko življenje Rusije. Končno smo hoteli ugotoviti, ako je nadaljnje sodelovanje z ruskimi tovariši mogoče in smiselno. Kajti na našem zadnjem internacionalnem kongresu v Kopenhagenu smo se precej ostro sprli z njimi. Sedaj smo videli v Rusiji, da je vse delo ruskih strokovnih zvez usmerjeno na povzdigo ruskega gospodarstva. In zato nimajo Rusi nobenega vzroka, da bi napadali zapadno-evropske strokovne organizacije in da bi nas obdolževali izdajstva. Mislim, da ne bodo nikdar več imenovali našega dela za izdajalsko. Jaz sem skušal razložiti na ruskem strokovnem kongresu, kako deluje amsterdamsko strokovno gibanje. Toda ljudje v Rusiji so precej odrezani od prometa z zapadno-evropskim delavstvom; tisk ima gotovo smer. In tako obstoji še marsikaka ovira za medsebojno razumevanje.

Po mojem mišljenju je združitev evropskega in ruskega delavstva zgodovinska potreba. Prepričan sem, da bo prišlo do združitve, ko bodo pričeli Rusi presojati delavsko gibanje v inozemstvu po istem merilu, kakor presojajo svoje gibanje. Tudi oni ne hodijo po potih, ki bi jih sami določili. Železna pot zgodovine je za nje prav tako merodajna kot za nas.

Poročilo o mednarodni londonski konferenci o izseljevanju

(22.—24. junija 1926.)

Milijonska brezposelna armada v Evropi. — Kam z njo? — Krutost evropskega kapitalizma. — Kako rešiti delavstvo pred izstradanjem?

Na predvečer konference so priredili tradeunioni (strokovne angeške zveze) in delavska stranka svečan večer v čast tej konferenci. Čisti dobiček je šel za stavkujoče angleške rudarje.

Konferenca je bila zelo dobro obiskana. Prisostvovalo je 123 delegatov, ki so zastopali sledeče države: Avstrijo, Belgijo, Angleško, Indijo, Kanado, Čehoslovaško, Dansko, Finsko, Francijo, Nemčijo, Georgijo, Holandsko, Madžarsko, Italijo, Meksiko, Novo Zelandijo, Poljsko, Palestino, Rusijo, Španjo, Južno Afriko, Jugoslavijo in Švedsko. Zastopane so bile torej tudi prekomorske države. Celokupno konferenco je vodil urad Mednarodne strokovne zveze v Amsterdamu. Tajnik urada Braun je izdelal na podlagi podatkov, ki jih je zbral mednarodni urad dela (MUD) in delavske strokovne organizacije, obširno dokumentalno poročilo o zgodovinskem razvoju in sedanjem stanju izseljevanja. To poročilo kaže izredno veliko potrebo Evrope, da zaposli v prekomorskih deželah nekaj svojega delavstva. Poročilo omenja silne težkoče pri izvedbi te potrebe.

Položaj Evrope pred vojno.

Pred svetovno vojno je bila Evropa gospodarsko, kulturno in finančno središče sveta in evropski kapitalizem je bil najmočnejši na svetu. Vendar so se Evropejci stalno izseljevali. Izseljenci niso izvirali iz velikih industrijskih zapadno-evropskih držav, temveč so se redno rekrutirali tudi iz industrijsko slabše razvitih dežel, predvsem iz Italije, Poljske in Balkana. Vzporedno s tem procesom se je razvijala industrija in poljedelstvo v Severni Ameriki, ki je tako velika po obsegu kot Evropa in ki ima vse potrebne surovine za razvoj moderne produkcije in tehnike. Tako je izseljevanje evropske delovne sile in evropskega kapitala povzdignilo ta novi del sveta.

Volilni red za volitve obratnih zaupnikov.

(Izvelek iz pravilnika o delavskih zaupnikih.)

V smislu uvodnega članka prinašamo vsem sodrugom v informacijo zakonite določbe o obratnih zaupnikih.

§ 3.

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju.

V podjetju, v katerem je zaposlenih:

1. od 15 do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo vsi največ tri zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo vsi največ tri zaupnike;
4. od 101 do 150, volijo vsi največ pet zaupnikov;
5. od 151 do 450, volijo vsi največ šest zaupnikov;
6. ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zastopnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameščencev, smejo tako delavci kakor nameščenci voliti svoje posebne zaupnike, ki opravljajo svoje posle, posebej one posle, ki se tičejo delavcev in nameščencev, pa skupno po poslovniku.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov, morajo izvoliti enega zaupnika nameščenci.

§ 4.

Volitve zaupnikov delavcev in nameščencev se vrše enkrat na leto, po preteku katerega se stari člani lahko zopet izvolijo. Koncem vsakega koledarskega leta se morajo izvršiti nove volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov za prihodnje koledarsko leto. Če bi se te volitve pravčasno ne izvršile, ostanjejo dotedanji zaupniki v svoji funkciji največ tri mesece po preteku starega koledarskega leta. Po tem roku izgubijo pravico izvrševanja njihovih posebnih funkcij, dokler se ne izvrše nove volitve zaupnikov.

V novih industrijskih in rudarskih podjetjih se morajo izvršiti volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov najkasneje v treh mesecih od dneva, ko je začelo podjetje obratovati.

§ 5.

Pred koncem koledarskega leta prestopa mandat delavskih in nameščenskih zaupnikov še:

- a) s smrtjo,
- b) s prostovoljno odpovedjo,
- c) z izgubo državljanских pravic po polnoveljavni sodni odločbi,
- d) z izstopom iz podjetja,
- e) zbog težke kršitve dolžnosti, odnosno prekoračitve področja, ako je s tem nastala nevarnost za življenje, zdravje in druge važne interese zaposlenih delavcev ali samega podjetja.

§ 6.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci in nameščenci obojega spola, zaposleni v podjetju, v katerem se vrši glasovanje in ki so zaposleni v podjetju najmanj en mesec in ki so dovršili najmanj 18. leto starosti in ki so državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Pasivno volilno pravico imajo vse zgorajšnje osebe, ki so polnoletne, pismene, ki uživajo vse državljanске pravice, in ki so neoporečnega vedenja.

Volitve zaupnikov.

§ 7.

Volitve zaupnikov izvrše posebni volilni odbori. V onih podjetjih, kjer so delavci in nameščenci tudi prej volili svoje zaupnike, tvorijo ti zaupniki volilni odbor in izvedejo nove volitve.

V onih podjetjih, v katerih delavci in nameščenci do sedaj niso volili svojih zaupnikov, ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitve poseben volilni odbor. Ta volilni odbor tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti toliko, kolikrno je število zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve delavskih (nameščenskih) zaupnikov izvajajo zaupniki, ki jim je potekel mandat.

§ 8.

- V področje volilnih odborov spada:
1. volitev predsednika,
 2. sestava volilne liste (volilnih imenikov),
 3. razpis volitev (izdajanje razglasov), določanje dneva in kraja volitev,
 4. sprejemanje in reševanje pritožb zoper sestavo volilnega imenika,
 5. popravljanje volilnega imenika,
 6. izvršitev volitev,
 7. ugotovitev in razglasenje uspeha volitev,

8. sprejemanje pritožb zoper volitve. Volilni odbori sklepajo s prosto večino glasov. Pri enakem številu glasov se smatra, da je predlog odbit.

§ 9.

Volilni odbori morajo sestaviti predvsem točne volilne imenike za izvedbo volitve in sicer posebej za delavce in posebej za nameščence.

Ta seznam mora obsegati poleg zaporedne številke, imena in priimke volilcev in tudi podatke o njih starosti.

§ 10.

Volitve se razpišejo s posebnim volilnim proglasom. Od dne proglasa pa do dne volitev mora biti v podjetjih od 150 delavcev rok najmanj dveh tednov, a v podjetjih preko 150 delavcev pa najmanj tri tedne.

Volilni proglas mora vsebovati:

1. dan, kraj in uro volitev,
2. število zaupnikov, katere je treba voliti,
3. kraj, kjer je razgrnjen volilni imenik,
4. določbe, da se volilci zoper sestavo volilnega imenika lahko pritožijo tekom petih dni, računajoč od dne razglasa v podjetju ter da se zakasnele pritožbe ne bodo upoštevale,
5. pripombo, kje in kdaj so kandidatne liste volilcem na vpogled,
6. pripombo, da se more samo za sprejete kandidatne liste polnopravno glasovati,
7. naslov predsednika volilnega odbora.

Ta volilni proglas podpisuje predsednik volilnega odbora in ga nabije potem na več lahko pristopnih krajih v dotičnem podjetju odnosno njegaj oddekih.

Zajedno s tem volilnim proglasom se mora razgrniti tudi volilni imenik.

§ 11.

Proti sestavi volilnega imenika se lahko vsak, ki je zaposlen v dotičnem podjetju, pismeno ali ustmeno pritoži tekom 8 dni od dne razglasitve proglasa in kandidatne liste.

Volilni odbor mora nadalje v treh dneh po prejemu teh pritožb sklepati o istih ter v odgovarjajočem smislu izvršiti popravke v volilnem imeniku. Proti tem odlokom ni pritožbe.

O svojem sklepu mora volilni odbor obvestiti prizadetega pritožitelja.

(Dalje prihodnjič.)

Ameriški imperializem.

Tekom svetovne vojne je severno-ameriški kapitalizem prekosil Evropo v tehničnem, organizacijskem in finančnem oziru. Istočasno je mogel ameriški kapitalizem dvigniti plače ameriških delavcev nad povprečno mezdo evropskih delavcev. To je mogel storiti radi hitro in ogromno razvite tehnike in koncentriranosti produkcije. To dvoje in zvišanje plač je dvignilo produktivnost vsakega posameznega ameriškega delavca. Istočasno z razvojem industrije v mestih se je industrializiralo poljedelstvo, s čimer se je doseglo to, da so Amerikanci kultivirali lahko vso plodovito zemljo in preprečili nadaljnje naseljevanje na pustih in neobdelanih zemljah. Amerika je radi tega svojega napredka postala sposobna za sprejemanje novih vseljencev, ki bi v njej ustvarili nove delovne oblike in kategorije. Ameriški kapitalizem je videl svoj interes v tem, da se z zaščitno carino zavaruje pred evropskim blagom, izdelanim na tehnično nepopolen način pri nizki delovni mezdi. Tamošnji delavci so odobrili to politiko in jo združili s politiko zapiranja severo-ameriških mej pred novimi evropskimi priseljenci, da jim ne bi ti znižali plač in poslabšali doseženega življenskega pogoja.

Velika severno-ameriška kolonija Kanada preživlja danes isti proces, kakor so ga pred vojno preživele Združene Severo-ameriške države (USA). Kanada se hitro industrializira in razširja svoje poljedelstvo. Zato je po zaprtju mej USA lahko sprejela po vojni veliko število vseljencev, v prvi vrsti Angleže in za temi tudi izseljence drugih držav. Kolosalno se razvijajo tudi južne ameriške države, zlasti v poljedelstvu. Toda tamkajšne podnebne razmere so zelo neugodne za večino Evropejcev. Žal se je poslalo poljedelske delavce z Balkana predvsem v južne ameriške države, kjer delajo na velikih plantažah in se težko povzpno do lastnega gospodarstva.

Napredek kapitalizma v Aziji.

Na daljnem vzhodu se je med vojno in po vojni bliskovito hitro razvil kapitalistični način proizvodnje v Japonski, ki je razširila svoj gospodarski vpliv na Kitajsko, rusko Sibirijo in na vse otoke Tihega Oceana do Avstralije.

V sami Aziji se precej hitro razvija kapitalizem po kitajskih mestih. Posledice tega procesa se kažejo v velikem nacionalnem gibanju po osvobojevanju izpod kolonialnega zatiranja s strani evropskega kapitalizma. Posebno važno za nadaljni razvoj je dejstvo, da na velikem indijskem polotoku s 390 milijoni (delavcev) prebivalcev močno pospešuje kapitalizem tudi domači kapitalistični razred in ne več samo angleški kapital.

V daljni angleški koloniji Avstraliji, ki je po površini zelo velika, toda ima samo eno tretjino plodovite zemlje, se je tudi hitro razvijalo moderno življenje in gospodarstvo evropskega tipa. Kakor Kanada tako tudi Avstralija sprejme nove naseljence na svojo nekultivirano zemljo. Angleška vlada tudi skuša pri velikih naporih izvesti naseljevanje svojih poljedelskih delavcev.

Znatno je razvoj južno-afriških kolonij, kjer so ugodne podnebne razmere za evropske izseljence. Ali kakor se steka v prostrano Sibirijo žolta kitajsko-japonska rasa, tako se na afriškem jugu vedno bolj naseljujejo Zamorci iz Centralne Afrike. Pravilno je dejal Braun, da ta trajna preseljevanja mnogo globlje izpreminjajo značaj poedinih dežel, kakor morejo to napraviti največje vojne.

Izhod za celo Evropo.

Rezultata tega celokupnega razvoja je znatna povzdiga moderne industrijske produkcije v nekdanjih zaostalih zemljah, ki so kupovale evropsko tovarniško blago in oddajale surovine za evropsko industrijo. Evropa je industrializirana, novih odjemalnih trgov ni, temveč še mnogo prejšnjih je izgubljenih. Tako prihaja svetovno kapitalistično gospodarstvo v težko krizo. Izhod bi bil v tem, da Evropa posnema ameriški vzgled in da torej razširi notranji konzumni trg v vsaki državi, da da širokim delovnim množicam možnost, da si uredijo boljša stanovanja, da se bolje oblačijo, hranijo in da bolj zadovoljujejo svoje kulturne potrebe. Toda evropski kapitalizem noče tega, temveč išče zase izhod v tem, da omejuje produkcijo in da še poostreje izkoriščanje delovne sile. Tako je ustvaril brezposelno armado 6 milijonov delovnih rok, zapira tovarne in splošno krizo še poslabšuje.

To dejstvo postavlja evropske kapitalistične države pred resno vprašanje emigracije (izseljevanja) industrijskega delavstva, dočim morejo prekomorske dežele zaposliti le nove poljedelske delavce.

Namen konference

ni bil ta, da se peča s tem problemom v celoti, temveč da pokaže vso resnost tega problema za delavski razvoj in da pokaže pota za ureditev izseljevanja.

Velikega pomena je to, da se je konferenci predložil položaj v vsej strahovitosti in da so se jasno odkrile težkoče, katere je treba premagati.

Z ene strani je strašna beda milijonov brezposelnih v Evropi. Z druge strani gledajo delavci prekomorskih dežel z grozo na ogromne množice brezposelnih v Evropi. Svobodno odpreti meje za te milijone bi pomenilo za tamošnje delavce veliko katastrofo. Kajti, to ne bi bilo več ono predvojno polagano vseljevanje novih delovnih sil po potrebah

tamošnjih dežel, temveč to bi bila prava katastrofalna poplava, ki bi nujno poslabšala življenski nivo delavcev v prekomorskih deželah.

Druge težkoče je mešanica ras.

3 milijone tujih delavcev v Franciji.

Kako resno je svobodno odpiranje mej, kaže primer Francije. Ona se je v Evropi po vojni najhitreje razvijala, ker je na novo zidala porušene vasi in mesta in ker se je radi stalnega padanja vrednosti franka pocenila delovna sila in blago. Tako je postala Francija za jugovzhod Evrope isto, kar je bila pred vojno Amerika. V Francijo se je tekom 6 let po vojni naselilo 3 milijone tujih delavcev, ki pomenijo danes velik pritisk na francoski delovni trg in veliko politično nevarnost za demokracijo, ako se ta vratolomni razvoj konča s katastrofo.

Kako premagati težkoče?

Trpljenje evropskega delavskega razreda je danes tako težko, da prav nič ne pomaga govorjenje o bratstvu, ljubezni in požrtvovalnosti. Težkočam je treba popolnoma odkrito pogledati v oči in iskati možnosti, ki bi danes v največji meri zadovoljile splošne interese. Izseljevanje se mora vršiti in sicer v večjem obsegu kakor pred vojno. Dočim je bilo pred vojno izseljevanje popolnoma svobodno, t. j. brez načrta, prepuščeno razpoloženju vsakega posameznega izseljenca in brezvestni agitaciji paroplovnih društev in agentov zainteresiranih kapitalističnih družb, pa to danes ne more in ne sme več biti tudi v interesu izseljencev samih. Po tem kaotičnem izseljevanju se je po svetovni katastrofi odpravilo svobodno gibanje delovne sile, s tem, da so posamezne države zaprle svoje meje. Te meje se morajo zopet odpreti, toda izseljevanje je treba sistematično regulirati po številu in smeri izseljevanja.

Potrebno je, da se pri tem upošteva vsestranske interese, da gredo izseljenci tja, kjer bodo mogli najti delo in da bodo o delovnih pogojih v naprej obveščeni. Prav tako ne sme izseljevanje imeti značaja strašne poplave, ki bi znižala delovne mezde, kamor bi prišla.

Izseljeniško vprašanje je mednarodno.

Po dolgi, vsestranski debati, ki je trajala cele tri dni, se je mogla konferenca strinjati šele v prvih korakih, ki so potrebni danes v izseljeniškem vprašanju v internacionalni obliki. Želelo se je na vsak način doseči soglasje s predstavniki prekomorskih delavskih gibanj s severne in južne Amerike, Afrike in Avstralije. Ta sporazum bi omogočil, da se store vsaj prvi praktični koraki. Tako se je konferenca končno omejila na eno resolucijo tehničnega značaja. Ta resolucija zahteva, da se v vsaki državi s sodelovanjem delavskih strokovnih organizacij ustanovi državni izseljeniški urad, ki naj bo v sestavi mednarodnega urada dela v Ženevi. Ti uradi naj preiskujejo položaj, vsestransko obveščajo, regulirajo tok izseljevanja in ščitijo izseljence. Tozadevna mednarodna zakonodaja naj zagotovi pravilno regulacijo, a strokovne organizacije naj takoj s svoje strani v tem oziru store vse, kar morejo — s pomočjo mednarodne strokovne zveze v Amsterdamu.

Zlasti važno je, da tuji priseljeni delavci čim prej vstopijo v delavske strokovne organizacije one države, v katero prihajajo, da se od teh organizacij ne oddvajajo in ne vstvarjajo samostojnih nacionalnih organizacij.

Poleg te skupne in soglasno sprejete resolucije sta bili na konferenci podani dve izjavi. Izjava, ki jo je dal v imenu večine sodr. Friderik Adler, pravi, da delavci, zbrani v mednarodni strokovni zvezi v Amsterdamu tudi še nadalje ostanejo pri načelu mednarodne regulacije in svobode izseljevanja. To svobodo izseljevanja morejo omejiti le gospodarski oziri na življenske potrebe delavcev one države, v katero emigranti prihajajo. V nobenem slučaju pa ne morejo opravičiti omejitve izseljevanja katerikoli politični, verski ali plemenski razlogi, ker stojimo trdno na stališču enakopravnosti delavcev vseh ras, ver in narodov. Računati pa moramo z dejstvom, da med delavci raznih narodov in ras še obstojajo razlike glede njihove razredne zavesti in organizacijske izdatnosti.

V imenu predstavnikov prekomorskih dežel je avstralski delegat poudaril potrebo omejitve svobode izseljevanja in vseljevanja in sicer iz gospodarskih in raznih drugih razlogov, izključujoč politične in verske razloge.

Obe strani sta naglašali to, da se političnim emigrantom ne sme v nobeni obliki omejevati delovanja v državi, v katero se izselijo.

Delegat Jugoslavije dr. Živko Topalović je aktivno sodeloval v komisiji in v plenumu, poudarjal joč izredno veliko potrebo vseh balkanskih dežel, zlasti Jugoslavije, da se zagotovi trajna, urejena emigracija.

Pismo angleškega rudarskega tajnika Strokovni komisiji.

V imenu angleških stavkajočih rudarjev nam je poslal njihov tajnik Cook (izgovori Kuk) sledeč poziv:

»V imenu angleških rudarjev, ki stoje v boju proti znižanju mezd in podaljšanju delovnega časa, apeliramo na strokovne zveze vsega sveta, da nam izkažejo svojo pomoč. Uverjen sem, da ta poziv ne bo zaman, kajti naš boj je tudi boj delavcev vseh

dežel. Ako bodo znižane naše mezde, bodo znižane tudi Vaše; ako bomo prisiljeni delati več ur, bo ista usoda zadela tudi Vas.

Angleški ministrski predsednik, predstavnik največje vlade britske svetovne države, ki obsega četrtno vsega človeštva, se je izjavil 15. junija popolnoma odločno za podaljšanje delovnega časa in za znižanje mezd. Javno mnenje v tej obliki se bo pojavilo tudi v vseh drugih deželah.

V zaupljivem pričakovanju Vašega potrdila na naš klic po pomoči in z ozirom na mednarodno solidarnost delavskih mas, ki se žele vsepovsod oprotiti verig, apeliram nujno za finančno pomoč in Vas obenem rotim, da vsako vračanje, stavko, ojkot itd. podpirate, da uničite vsak prevoz in nakladanje premoga na Angleško. V drugem slučaju pomagajte zlomiti odporno silo in izročite naše pridne rudarje lakoti.

Naj živi mednarodna solidarnost delavstva!

Dokažite to solidarnost z Vašim odgovorom!

Sprejmite moje bratske pozdrave in mojo vdanost!

Cook, tajnik.

Delavci, zbirajte prispevke!

„Jutrova“ socialnost.

»Jutro« z dne 16. julija je prineslo sledeč inserat: »Sprejme se strojnik, ki je verziran v upravljanju lokomobilov »Lanc«. Prednost imajo ključavničarji ali kovači, trezni, marljivi in ne komunisti.«

Pod »nekomunist« si predstavlja »Jutro« seveda onega delavca, ki se zaveda, da ni samo suženj, temveč, da ima pravico terjati to, kar mu pripada.

Delavci, sedaj veste, da je Bohinčeva »Narodna Strokovna Zveza« navadna delodajalska organizacija.

Delavci, ali boste še plačevali in čitali »Jutro«?

Zavarovanje delavcev v drž. podjetjih.

Po zaslugi Delavske zbornice in strokovnih organizacij se je s spodaj navedeno določbo izboljšalo zavarovanje delavcev v državnih podjetjih:

»Ker je člen 290 fin. zakona glede obveznega plačevanja zavarovalnine po zakonu o zavarovanju delavcev z dne 22. maja 1922 za osebe, zaposlene pri državnih uradih in napravah po svoji redakciji nejasen, je predložil Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu ministru za socialno politiko tozadevno predstavko, na kar je minister izdal z dopisom ministrstva za socialno politiko od 11. junija 1926 broj 193-IV. sledečo avtentično interpretacijo: 1. Dnevničarji, honorarni in kontraktualni uradniki, kakor tudi delavci, zaposleni pri državnih uradih in ustanovah, niso oproščeni obveznega zavarovanja po zakonu o zavarovanju delavcev, marveč so oproščeni le od plačevanja prispevkov za to zavarovanje. — 2. Ker gori navedene osebe niso torej oproščene obveznega zavarovanja, mora plačati država kot njihov delodajalec v smislu § 35. ZZZ vse prispevke za njihovo zavarovanje. — 3. Prispevki za delavsko zbornico in borzo dela se morajo pobirati na dosednji način. — Z ozirom na gornji odlok in po sklepu predsedništva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev se upostavlja glede zavarovanja gori navedenih oseb stanje, ki je veljalo pred 1. aprilom 1926. Okrožni urad naproša vse državne urade in ustanove, da predložijo s 1. aprilom 1926 ponovne prijave za vse zavarovanju zavezane osebe.

Uvedba 18. meznega razreda pri OUZD.

Minister za socialno politiko je izdal s posebno navedbo br. 380 z dne 9. aprila 1926, razglašeno v Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti od 18. maja 1926, s katero se zvišuje najvišja zavarovalna mezda od Din 40 na Din 48 in ustanavlja še XVIII. mezní razred. Po omenjeni naredbi se bodo uvrščali odslej v XVIII. mezní razred vsi nameščenci, ki zaslužijo dnevno nad 48 Din. V XVII. mezní razred pa se bodo uvrščali nameščenci z dnevnim zaslužkom od 40 do 48 Din. Pa izprememba je stopila v veljavo s 1. julijem 1926. Ker pa se je udomačilo tekom časa pri prijavih onih nameščenec, ki so spadali doslej v najvišji XVII. mezní razred, da delodajalci skoro brez izjeme niso navedli dejanskega zaslužka, marveč le, da zasluži več kot 40 Din dnevno, zato OUZD ne more izvesti uradoma na podlagi dosedanjih prijavníc preuvertitve zavarovancev v smislu izdane naredbe. Da se uvrsti zavarovance v novi mezní razred, so bili pozvani vsi delodajalci, da izvršijo najkasneje do 8. julija ponovno prijavo za vse one nameščence, ki so bili doslej uvrščeni v XVII. mezní razred. Pri izpolnitvi gornje zakonite zavezanosti morajo delodajalci navesti pri vsakem nameščencu, ki je bil doslej uvrščen v XVII. mezní razred točno službene prejemke (mezdo)! Prijavo je bilo priložiti potom pristojne ekspoziture do 8. julija 1926. One delodajalce pa, ki bi gorenji zakoniti zavezanosti ne ugodili, bodo zadele kazenske posledice § 194 ZZZ (denarne kazni od 20—500 Din) kakor tudi posledice § 11 (povračilo različnih denarnih podpor) in končno posledice § 16 ZZZ (povračilo stroškov za ugotovitev podatkov na licu mesta po organih omenjenega okrožnega urada). Obenem pa bo OUZD po 8. juliju 1926 preuvertil uradoma v XVIII. mezní razred vse one nameščence, ki so doslej zavarovani v XVII. mezní razredu ako delodajalci ne bi v navedenem roku izvršili ponovne prijave. Utemeljene in z dokazi opremljene pritožbe proti tem uradno izvršenim izpremembam bo upošteval urad le, če se bodo predložile najkasneje v roku 8 dni po dostavitvi plačilnega naloga za mesec julij in ako bo do-

prinešen neizpodbiten dokaz, da uradna preuvertitev iz XVII. v XVIII. mezdni razred ne odgovarja dejanskemu zaslužku. Zato je pritožbi priložiti izjavo prizadetih zavarovancev.

Mednarodni pregled.

Angleška rudarska stavka se bliža koncu?

V zadnjem tednu se poskuša v Angliji na tri načine zaključiti rudarsko stavko. Prvo pot so podvzeli škofi, ki predlagajo, naj ostane isti delovni čas in iste plače ter da vlada še štiri mesece denarno podpira rudniško industrijo in da uvede nova pogajanja. Če se to tekom pol leta ponesreči, naj razsodi posebno razsodišče. Drugo akcijo vodi Layton, izdajatelj velikega lista »Economist«. On hoče zblizati vlado, rudarje in podjetnike na podlagi, ki je precej podobna predlogu škofov. Končno pričakuje javnost, da se bodo ugodno zaključila pogajanja med generalnim strokovnim svetom in med rudarsko organizacijo, ki doslej ni hotela pooblastiti generalnega sveta, da bi ta započel direktna pogajanja.

Rudarji so izjavili, da v glavnem pristanejo na kompromisno rešitev, predlagano s strani škofov. Ministrski predsednik Baldwin je pa odgovoril, naj se predvsem sporazumeje med seboj rudarski podjetniki in delavci.

Štirje stavkovni čuvaji v New Yorku ustreljeni.

V New Yorku stavka že tri tedne 50.000 krojaških delavcev. Njihova strokovna organizacija je ena najboljših v Severni Ameriki in je vseskozi razredno-bojevna. Glavna zahteva stavkajočih krojačev je, da smejo podjetniki sprejemati v delo le strokovno organizirane delavce. Da ne bi podjetniki zlomili stavke s stavkokaži, so krojači postavili pred vsa večja podjetja svoje stavkovne straže. Podjetniki so pa na to najeli pinkertone, t. j. obratne detektive, ki so pred neko tovarno ustrelili štiri delavce.

Tudi tekstilni delavci v Passaicu vztrajajo že dvajset tednov v stavki in vztrajajo v svojem junakem boju kljub vsem brutalnostim podjetnikov, ki so uporabili proti stavkajočim strupene pline.

Izredna bojevitost delavcev in strahovita brutalnost podjetnikov in oblasti proti stavkajočim nazorno podajata sliko modernega ameriškega kapitalizma. Še celo v fašističevski Italiji se doslej niso dogajali slučaj, da bi smeli kapitalisti organizirati privatno vojsko z revolverji in strelnimi plini proti delavstvu.

Razvoj avstrijskih strokovnih organizacij.

Gotovo bo za vse nas zanimiva in razveseljiva sledeča kratka statistika, ki prikazuje razvoj razrednega strokovnega gibanja v mali sosedni avstrijski republiki.

Stanje članstva je bilo v povojnih letih sledeče:

leta:	moških:	žensk:	skupaj:
1919	578.983	193.163	772.146
1920	685.645	215.175	900.820
1921	818.237	261.540	1.079.777
1922	817.237	232.712	1.049.949
1923	692.839	203.924	896.763
1924	637.104	190.984	828.088
1925	621.593	185.922	807.515

Te številke povedo vse. V mali Avstriji s 6 milijoni prebivalcev je strokovno organiziranih milijon delavcev. V dvakrat večji Jugoslaviji je organiziranih le nekaj deset-tisočev. Zato si reže avstrijski proletarijat drug kruh kakor naš. Članstvo v l. 1924-25 je padlo le radi krize v industriji in brezposelnosti. Da je edino to vzrok majhnemu padcu članstva in da je razredno avstrijsko gibanje notranje trdno in solidno, bodo dokazale še sledeče številke o denarnem prometu strokovnih organizacij. Kljub zmanjšanju članstva radi brezposelnosti so se zvišali članski dohodki in izdatki, ker so strokovne organizacije štitele in denarno podpirale brezposelne. Dohodki in izdatki stalno naraščajo:

leta:	dohodki:	izdatki:	izdatki v odstotkih dohod.: v šilingih:
1919	2.926.14	2.070.27	70.75 %
1920	8.671.85	6.079.12	70.10 %
1921	62.619.03	44.405.43	70.91 %
1922	2.994.259.02	2.064.258.25	68.94 %
1923	9.620.385.54	6.907.675.67	71.80 %
1924	14.936.214.42	10.454.795.17	69.99 %
1925	20.582.451.92	16.884.169.96	82.03 %

Šiling velja približno 8 Din. V preteklem letu so imele torej avstrijske strokovne zveze okrog 168 milijonov dinarjev dohodkov in okrog 135 milijonov dinarjev izdatkov. Vsakdo si bo lahko predstavljaj na podlagi tega strokovno moč avstrijskih sodrugov. Od izdatkov je šlo 2.700.000 šil. (21 in pol milij. dinarjev) za brezposelne, 437.000 šil. za bolezenske podpore, 184.000 šil. za invalidne podpore, 140.000 za posmrtnine in 582.000 za pomoč v stiski. V celoti so izdale organizacije 32 milijonov dinarjev podpor. Finančno močne organizacije niso štitele samo zaposlenih, ampak tudi brezposelne delavce.

Naj vsi naši člani temeljito preštudirajo te številke in izvajajo iz tega potreben nauk:

Vsa moč je v organizaciji! — Delavci, vsi v enotne strokovne organizacije!

Domači pregled.

Zaposlovanje inozemcev.

Vsi inozemci, ki so bili zaposleni v naši kraljevini že pred 14. junijem 1922 do danes nepretrgoma in na katere se odredbe § 103 Zakona o zaščiti delavcev ne nanašajo, ter do sedaj še niso vložili prošnje po čl. 7. Pravilnika o zaposlovanju inozemskih delavcev, se ponovno opozarjajo, da takoj vložijo prošnje za izdajo predpisanih uradnih potrdil pri pristojnih inšpekcijah dela v Ljubljani, oziroma v Mariboru. (Natančnejše podatke vsebuje razglas v Uradnem listu št. 3. t. l.)

Produkcija premoga v Sloveniji nazaduje.

V mesecu maju 1926 je znašala produkcija premoga v Sloveniji 105.294 ton napram 114.273 tonam aprila 1926 in 122.918 tcnam v maju 1925. V prvih petih mesecih t. l. je dosegla produkcija 681.543 ton, v prvih petih mesecih lani pa je bila 773.994 ton. V teh številkah se že kaže vpliv v redukciji obratovanja.

Premogovniki so v maju 1926 oddali (v oklepajih podatki za april 1926): železnici 47.268 (50.825) ton, brodarstvu 220 (45) ton, industriji 40.918 (37.616) ton, raznim strankam 7528 (7858) ton; izvozili so v inozemstvo 3905 (3478) ton, sami so pa porabili 10.805 (12.612) ton, tako so skupno oddali 110.912 (112.435) ton. Oddaja se je v maju poslabšala, toda v manjši meri kakor produkcija.

Ker je bila oddaja nekoliko večja kakor produkcija, so zaloge koncem maja prvirkat po daljši dobi zabeležile nazadovanje. Dne 30. aprila so znašale namreč 93.892 ton (rekord), dne 31. maja pa so padle na 88.445 ton, torej za več kakor 5000 ton, kar je ugodno znamenje.

Pri podatkih o številu zaposlenega delavstva se opaža nadaljna redukcija. Zaposlenih je bilo (v oklepaju podatki za april) 274 (302) uradnikov, 273 (298) paznikov in 9572 (9794) delavcev. V teku zadnjih treh mesecev je bilo torej reduciranih čez 2700 delavcev.

Bilance delniških družb v Hrvatski.

Po statistiki zagrebske Trgovske in obrtniške zbornice so znašali dobički ozir. izgube delniških družb v Hrvatski in Slavoniji v letu 1925. Denarni zavodi: 87 zavodov, kapital 680.1 milijona dinarjev, rezerve 166.4, dobiček 102.0, izgube 0.5; čisti dobiček 101.5 milijona dinarjev, rentabiliteta torej 12 odstotkov v razmerju z lastnimi sredstvi. Industrija: 194 zavodov, kapital 721.6, rezerve 194.2, skupaj 915.8, dobiček 67.1, izguba 35.6, rentabiliteta torej 3.8 odstotkov. Trgovina: 108 družb, kapital 111.4, rezerve 7.4, skupaj 118.8, dobiček 5.0, izguba 9.2, torej izguba 4.2, izguba 3.5 odstotkov. Skupno torej je objavilo svoje bilance: 389 družb, kapital 1513.1, rezerve 368.1, skupaj 1881.2; dobiček 138.6, izguba 76.9, razlika v korist dobička 61.7, rentabiliteta 3.28. Za leto 1924 je objavljeno 454 bilanc z rentabiliteto 7.94 odstotkov. Iz tega je razvidno, da je splošna rentabiliteta v letu 1925 znatno padla.

Iz popotne torbe.

Sredi polovice meseca julija 1926 sem bil po opravih v Celju in Rogaški Slatini. Domov sem se vračal s popoldanskim vlakom. Na postaji Sava je vstopila v vlak okrog 30 do 35 let stara, zelo priprosto, toda čisto oblečena žena in ker je bilo v kupeju, v katerem sem se vozil, še mesta, je priselala. Pogovor sopotnikov se je sukal okoli težav, ki jih povzroča abnormalna gospodarska kriza, zgrešenem državnem gospodarstvu, položaju delavstva itd.

Nekaj časa je žena poslušala, nato je ozivila. Vmešala se je v pogovor, vsi so poslušali. Pripovedovala je: »Moj mož je vrhstavnbi delavec in pri železnici kot tak zaposlen že 11 let. Tako slabo, kakor se nam godi sedaj, se nam ni godilo še nikoli. Pomislite gospodje! Moj mož ima mesečne plače celih 700 dinarjev, od katerih pa odpadejo še razni otegljaji. Ko bi vedeli, kako živimo; doma so trije otroci... Pri teh besedah so se izmučeni ženi vili solze. Med ihtenjem nam je pripovedovala, da hodi v gozd nabirati borovnice, da vsaj nekaj dinarjev prisluži. Košara, ki jo je imela, je dokazovala, da govori resnico. »Otroke moram ta čas — je delaja — seveda pustiti doma brez nadzorstva.«

V Zalogu je žena izstopila. Mislil sem si, kaj bo po zimi, ko ni borovnic! Uboga družina!

Da so med potjo iz Zaloga do Ljubljane padale razne opazke na režim, ki niso bile ravno laskave, temu se ni čuditi.

Iz revirjev, tovarn in delavnic.

Tržič. Dne 27. junija t. l. se je vršil dobro obiskan občni zbor podružnice lesnih delavcev v Tržiču. Na občnem zboru je poročal s. Bradeško o sedanjem položaju lesnih delavcev. Razložil je navzočim delavcem, kako velikega pomena je danes organizacija, zlasti bojvena organizacija. Podjetja so začela zniževati plače. Brezposelnost v lesni stroki postaja vsak dan večja in to izrabljajo kapitalisti v svoje namene. Ko je delavstvo izstradano že do skrajnosti, ko ne more več naprej s temi skromnimi plačami, tedaj pride podjetnik in zniža ubogi delavski pari še tisto plačo, ki jo je imela do sedaj. Podjetniki imajo na razpolago armado brezposelnih delavcev in tak delavec, ki je že tako izstradan, da ne more nikamor več, gre in sprejme delo pri podjetniku za vsako ceno. To je napačno. Treba se je organizirati v svojih bojvenih razrednih organizacijah, da bo mogoče v močni organizaciji solidarnosti zanetiti plamen proti izkoriščevalcem. Naši nasprotniki so celotno organizirani v Zvezi industrijcev. Ta organizacija daje navodila svojim članom, kako naj še nadalje in vedno bolj izkoriščajo ubogo delavsko paro. S. Bradeško je ponovno apeliral na navzoče sodruge, da naj gledajo na delo, da naj pouče nezavedne, neorganizirane delavce o koristih, katere nudi organizacija; nato se je izvolil novi odbor, kakor sledi: predsednik Jože Blažič, Kovor 17; podpredsednik Edvard Lang; blagajnik Peter Purgar, namestnik Franc Slapar; tajnik Rok Pernuš, namestnik Janez Pernuš; odborniki: Marija Stefe, Anton Vodnik, Jožefa Aljančič, Jožef Ahačič, Primož Strup; kontrola: Ivan Gorjanc, Ljudevit Slatnar, Niko Bešter; namestnika: Peter Košir, Alojz Kiršenfelder. Po izvolitvi novega odbora je zaključil sodr. predsednik lepo uspeši občni zbor z apelom: »Na delo, sodruzi!«

Šoštani. Dne 9. julija t. l. se je vršil shod usnjarskega delavstva tovarne Woschnagg v Šoštanju. Na shodu je poročal tajnik usnjarij s. Bradeško: V sedanjih kritičnih razmerah, ki so nastale po krivdi in malomarnosti vladnih močev, se polagoma odpravljajo vse zakonske mere, ki ščitijo delavstvo pred izkoriščanjem. Zakon o zaščiti delavcev se ne vpoštevava v toliki meri, kakor bi se moral vpoštevati. Delavstvo je izročeno na milost in nemilost podjetnikom. Dela se nad osem ur, ne vpoštevava se obratnih zaupnikov, kakor to predvideva zakon o zaščiti delavcev, delavske pravice se teptajo pri vsaki priliki. Državne oblasti vse to vidijo, vendar ničesar ne ukredujejo. Zlasti inšpekcija dela v tem oziru posluje zelo slabo. Razmere nas silijo, da moramo seči po samopomoči. Naša edina opera so močne strokovne organizacije. Treba bo začeti delati z vsemi silami na to, da bo stala strokovna organizacija na močnih nogah, da jo ne podre noben napad nasprotnikov. Šoštansko usnjarsko delavstvo naj gre to pot, naj se organizira, naj zavedni razlože delavstvu pomen organizacije, naj razlože tudi to, da bodo le enotno organizirani delavci lahko zahtevali od podjetja boljše plače in ublažitev neznošnih razmer.

Hrastnik. V nedeljo, dne 4. julija t. l. se je vršil občni zbor podružnice kemičnih delavcev v Hrastniku. Prisotnih je bilo 27 članov. Ob 4. uri je predsednik sodr. Oberčkal otvoril občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Strokovna organizacija, njen pomen in cilj; 2. poročila: a) predsedstva, b) tajništva, c) blagajnika; 3. volitev novega odbora; 4. razno. Po uvodni besedi sodr. predsednika je prevzel referat k 1. točki s. Sedej, ki je obširno poročal o delu ORS-a s posebnim ozirom na kemične sekcije v Sloveniji. Razložil je pomen strokovnih organizacij in njihove cilje ter orisal stanje kemičnih delavcev v Hrastniku, Celju in Rušah. Poročal je tudi o stanju v tovarni »Jugotantin« v Sevnici in v cemetnih tovarnah. Povdarjal je potrebo ustanovitve zveznega pododpora vseh kemičnih delavcev, sliho kot so to storili delavci steklarske stroke. S tem bi se učvrstila zveza vseh kemičnih delavcev ter uravnila svoje zahteve v enotno smer. Povdarjal je potrebo enotnega nastopa vseh kemičnih delavcev v Sloveniji v smislu ureditve vseh vprašanj enotno za vse kemične tovarne. Obenem je orisal stanje v drugih strokah, delovanje Strokovne komisije in Delavske zbornice. Pozivljal je, da vstopijo vsi delavci v organizacijo, ker le potem organizirani mas je mogoče izvojevati svoje pravice.

Nato je sodr. predsednik poročal o stanju organizacije in grajal člane, da so se premalo brigali za delo in prepustili odhod samemu sebi. Vsled tega je mogoče, da se zgodijo slučaj, ki so organizaciji kakor tudi članom neljubi. — Sodr. tajnik je poročal o gibanju članstva in o potrebi ureditve spora glede namere, da se ukinejo rodbinske doklade. Nato je bil izvoljen novi odbor, ki se je takoj po občnem zboru konstituiral sledeče: Predsednik Ivan Obrčkal, tajnik Karol Černič, blagajnik Franc Zupanc; kontrola: Anton Zupanc, Jože Paulič, Anton Sekola. — H koncu je povzel besedo s. Sedej, ki je pozival navzoče k vztrajnemu delu v organizaciji in priporočal stalne stike z oblastnim tajništvom v Ljubljani, katerega naj podružnica stalno informira o tekočih zadevah v tovarni. Ob 7. uri je predsednik zaključil lepo uspeši občni zbor.

Tržič. (Razmere v predilnici.) Dne 16. junija se je nakladal tovorni avto z bombažnimi balami, katere bi se morale razložiti na postaji v Tržiču. Med delom je prišlo do prepira med delavcema Šober in Veber na eni ter med sklad. Padarjem na drugi strani. Bale so bile težke do 200 kg. Druge dneve sta te težke bale razkladali na kolodvoru navadno po dva delavca, ta dan pa je zahteval sklad. Padar, da mora to delo izvršiti na kolodvoru sam sodr. Veber. Pri tem se je pričel prepri in sicer opravičen od strani delavcev. Šober in Veber sta zatrjevala, da je neopravičeno tako težko delo opravljati enemu samemu delavcu, češ delavcev je dovolj brez posla in bi radi delali, samo poklicati jih je treba. Končno je prišlo do tega, da je sklad. Padar kaznoval vsakega po 5 Din. — Ker je to principiarno vprašanje organizacije, je dne 25. junija s. Makuc skušal posredovati, pa mu ni uspelo. Sklad. Padar je ostal trdovraten ter je vztrajal pri izrečenih kazni ter celo rekel, da se kesa, zakaj ni kaznoval vsakega z 10 Din. Pod nobenim pogojem, pravi, ne pustim, da bi se kazni odpuščali; enkrat sem bil žrtev delavskega pokreta, pa ne bom nikoli več itd. V tem tonu je šlo naprej. Ako bi bil res takšen, za kakršnega me imajo delavci, bi lahko še danes kaznoval Vebera in Šobarja, ker sta govorila s teboj brez moje vednosti (v resnici pa Šobar ni govoril z menoj). Tak je rezultat razgovora. Značilno za sklad. Padarja je to, da se ni nič naučil od zgodovine; on je bil po krivici odpuščen iz železničarske službe po 20. letih. On se sicer ni nič eksponiral v stavki kot zaupnik, pa je kljub temu izgubil na starost kruh. Ponesrečeni so taki poskusi, postavljati se v pozo pravičnega priganjača. Danes meni, jutri tebi, — tak je red in pravičnost kapitalistične družbe. Spomnite se na to, ko se vam bode družba v drugi zahvalila. M. I.

Objave in prireditve.

Prvega avgusta v Šoštanju.

V nedeljo, dne 1. avgusta se bo vršila slovesna otvoritev novega Zadrúžnega doma v Šoštanju.

Ta dan pomeni za vse delavske organizacije velik dogodek, kajti nov mogočen delavski dom, najlepša stavba na najlepšem prostoru v Šoštanju pomeni, da je delavski pokret dobil prostor eno zatočišče — zopet novo koncentracijsko točko, v kateri bo zbiral in vežbal svoje sile in iz katere bo širil kulturo, moč in ugled delavskega ljudstva.

Vse organizacije, zadrúžne, strokovne, politične in kulturne se morajo zavedati važnosti tega dejstva, zato je potrebno, da razširijo med svojim članstvom čim večji interes za to slavo, ki pomeni nov korak k gospodarski osamosvojitvi razredno zavednega delavstva.

Zato naj bo parola vseh zavednih članov delavskih organizacij:

dne 1. avgusta vsi v Šoštanju!

Ker bo vožnja najbrže polovična, bodo posetniki te slavnosti lahko izrabili to ugodno priliko, da si ogledajo poleg novega impozantnega doma še prekrasno saleško dolino in pa prijazni delavski Šoštanj. Glede informacij o tej slavnosti naj se obrnejo zainteresirani na naslov: Anton Rožič, Zadrúžni dom v Šoštanju. Zlasti število udeležencev je treba čim prej prijaviti na zgornji naslov.

Na svidenje prvega avgusta v Šoštanju!

Vodstvo Konzumnega društva za Slovenijo.

Proslava 25letnice obstoja električne cestne železnice v Ljubljani (1901—1926). Spored: Dne 31. julija 1926: Ob 21. uri: Mirozov. (Odhod od remize na glavni kolodvor.) Ob 22. uri: Pozdravni večer na čast vsem gostom v Mikličevem hotelu v Kolodvorski ulici. — Dne 1. avgusta 1926: Ob 9. uri: Kongres vseh uslužbencev električnih cestnih železnic Jugoslavije v veliki dvorani Mestnega doma. Ob 16. uri: Ljudska veselica v vseh prostorih Mikličevega hotela s sledečim sporedom: 1. Bogat srečolov. 2. Saljiva pošta. 3. Petje. (Uslužbenci električne cestne železnice v Ljubljani.) 4. Ples. — Pri ljudski veselici sodeluje železničarska godba »Sloga«. — Vstopnina 5 Din. — Veselica se bo vršila ob vsakem vremenu. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Zahvala. Ne najdem primernih besed, ki bi izrazile mojo hvaležnost napram delavcem iz pivovarne »Union« v Ljubljani, ki so zbrali v pivovarni sami 2428.65 Din, izven pivovarne pa 109 Din, skupno torej 2537.65 Din ob priliki smrti mojega moža. Še posebej se zahvaljujem tudi uradnikom pivovarne, ki so prispevali k zbirki. — Antonija Kotar, vdova.

Izjava. Spodaj podpisana preključeva vse obdolžitve, katere sva govorila o s. Pretariju, ker so vse neresnične in izvirajo iz neutemeljene podlage. Ljubljana, 13. julija 1926. — Anton Noč — Franc Naglič.

Listnica uredništva.

Sevnica. Več delavcev. — Vaš dopis bo prišel v list, ko se likvidira spor strok. organizacije s podjetnikom.

Jesenice. J. — Stvar je dobra. Toda mislimo, da ne bi bilo danes za enotne strok. organizacije priporočljivo, voditi ta boj. Dopis bi spadal bolj v politično glasilo.

Sposoben kovinolivar

(ne železolivar), ki je bil zaposlen že v tovarnah za armature, dobi takoj delo. Ponudbe s podatki o posredovanju zaposlenju je nasloviti na tvrdko Henrik Stolz Kula v Vojvodini.

Zbirajte za angleške rudarje prispevke!

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

Aleksandrova cesta

izvršuje vse bančne in finančne posle. Sprejema hranilne vloge ter jih najbolje obrestuje. Prodaja srečke državne razredne loterije.